

ENDOKRIN TIZIMI KASALLIKLARIDA HAMSHIRALIK PARVARISHI

Turakulova Surayyo Ravshanovna

*Navoiy Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi "Pediatriya" fanlari
kafedrası bosh o'qituvchi*

Jo'rayeva Marjona Ubaydullo qizi

Oliy ma'lumotli o'qituvchi

Annotatsiyasi: Endokrin tizimi kasalliklari ichki sekretsia bezlari tomonidan gormonlar ishlab chiqarilishining buzilishi (miqdorining kamayishi yoki ko'payishi) natijasida kelib chiqadi. Bu kasalliklar organizmdagi metabolizm, o'sish, rivojlanish va reproduktiv funksiyalarga jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Davolash jarayoni ko'pincha gormon darajasini me'yorlashtirishga qaratilgan uzoq muddatli terapiyani talab qiladi.

Kalit so'zlar : Qandli diabet, qalqonsimon bez gipotireoz, toksik bo'qoq, buyrak usti bezi, gormonal muvozanat, Insulin inyeksiyalari.

Endokrin tizimi organizmning normal ishlashini ta'minlaydigan eng muhim tizimlardan biridir. Bu tizimda yuzaga keladigan buzilishlar turli xil kasalliklarni keltirib chiqaradi.

Endokrin tizimi kasalliklari, masalan, diabet, gipotiroidizm, gipertiroidizm, Addison kasalligi va boshqalar, bemorning jismoniy va ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Endokrin kasalliklarning ko'plab shakllari uzoq muddatli va surunkali bo'lib, bemorlarning kundalik hayotiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bu jarayonda hamshira parvarishi, bemorlarning holatini yaxshilash va kasalliklarni boshqarishda muhim ahamiyatga ega.

Hamshira endokrin kasalliklarida dori-darmonlarni to'g'ri qabul qilish, bemorlarni o'z-o'zini parvarish qilishga o'rgatish, maxsus dietalarga rioya qilish, shuningdek, psixologik qo'llab-quvvatlash kabi vazifalarni bajaradi. Ushbu vazifalar bemorning umumiy sog'lig'ini mustahkamlashda va kasallikning rivojlanishini sekinlashtirishda muhim o'rin tutadi.

Shuningdek, endokrin tizimi kasalliklarida hamshira tomonidan amalga oshiriladigan o'zgarishlarni muntazam ravishda monitoring qilish, alomatlarni tezda aniqlash va kerakli tibbiy yordamni ko'rsatish bemorlarning holatini yaxshilashda katta rol o'ynaydi.

Endokrin tizimi kasalliklari, ularning uzoq muddatli xususiyatlari va murakkabligi sababli, tibbiyot amaliyotida alohida e'tibor talab etadi. Bunday kasalliklar nafaqat jismoniy holatni, balki bemorning ruhiy va psixologik holatini ham keskin ta'sir qiladi. Masalan, diabet kasalligi bemorlarning shakar darajalarini kuzatib borishni, dietani qat'iy rioya qilishni va doimiy ravishda dori-darmonlar bilan davolanishni talab etadi.

Shu bilan birga, tiroid bezi kasalliklarida gormonal o'zgarishlar ruhiy holatni sezilarli darajada o'zgartirishi mumkin, bu esa kasallikni boshqarishdagi muammolarni

kuchaytiradi. Shunday qilib, hamshira parvarishi ushbu kasalliklarni yengillashtirish va bemorning hayot sifatini yaxshilash uchun zarur bo'lgan muhim omil hisoblanadi.

Endokrin tizimi kasalliklari va hamshira parvarishi Endokrin tizimi kasalliklarida hamshiraning asosiy vazifalaridan biri — bemorning sog'lig'ini muntazam ravishda nazorat qilish va davolashni boshqarishdir.

Kasalliklarining rivojlanishini va alomatlarini aniqlash uchun hamshira o'zining klinik ko'nikmalarini muntazam ravishda yangilab borishi zarur. Misol uchun, diabetda qon shakarini doimiy ravishda tekshirish, tiroid gormonlarini o'lchash va bemor holatini tizimli ravishda baholash — hamshiralar tomonidan amalga oshiriladigan muhim jarayonlardir. Bundan tashqari, hamshira dori-darmonlarni nazorat qilish va bemorlarni to'g'ri ravishda davolash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etadi.

Hamshira bemorni kasalliklarni boshqarishga o'rgatishda katta rol o'ynaydi. Diabetda o'z-o'zini monitoring qilish va qon shakarini muvozanatlash uchun zarur bo'lgan o'rgatishlar, shuningdek, tiroid bezi kasalliklarida dorilarning to'g'ri va muntazam ravishda qabul qilinishi hamshiraning asosiy vazifalaridan biridir.

Endokrin tizimi kasalliklarida psixologik qo'llab-quvvatlash ham alohida ahamiyatga ega, chunki bu kasalliklar bemorda depressiya va tashvishlarni kuchaytirishi mumkin. Hamshira, bemorlarning his-tuyg'ularini tinglab, ularga kasallik bilan yashashda yordam berishi va stressni kamaytirish uchun psixologik yordam ko'rsatishi kerak. Endokrin kasalliklarida hamshira parvarishining asosiy yo'nalishlari

1. Bemorning holatini monitoring qilish va tashxis qo'yish Hamshira endokrin kasalliklarda bemorning gormonal darajasini muntazam ravishda kuzatib boradi. Masalan, diabet bemorida qon shakarining darajasini o'lchash, tiroid kasalliklarida tiroid gormonlarini tekshirish va ularning o'zgarishini nazorat qilish. Shuningdek, gipotiroidizm va gipertiroidizm da bemorlarning umumiy holatini baholash va zarur tibbiy yordamni taqdim etish muhimdir.

2. Dori-darmonlarni boshqarish

Endokrin tizimi kasalliklari ko'pincha dorilarni doimiy ravishda qabul qilishni talab qiladi. Hamshira bemorga dori-darmonlarni to'g'ri qabul qilishni o'rgatadi, shuningdek, dori vositalarining yon ta'sirlarini kuzatib boradi va bemorni ogohlantiradi. Bemorlar uchun dori-darmonlarni vaqtida va to'g'ri dozada qabul qilish hayotiy ahamiyatga ega

3. Oziqlanish va dietani boshqarish Endokrin kasalliklarida to'g'ri ovqatlanish katta ahamiyatga ega. Masalan, diabet bemorlari uchun uglevodlarni nazorat qilish va to'g'ri dietani saqlash zarur. Tiroid kasalliklarida esa gormonlar darajasini normallashtirish uchun maxsus ovqatlanish rejalari kerak bo'ladi. Hamshira bemorni dietaga rioya qilishga o'rgatish va ushbu jarayonda doimiy yordam ko'rsatish orqali bemorning sog'lig'ini yaxshilashga yordam beradi.

4. Psixologik qo'llab-quvvatlash Endokrin tizimi kasalliklari ko'pincha bemorda ruhiy holatni o'zgartiradi. Diabet yoki tiroid kasalliklari kabi surunkali kasalliklar bemorda stress, tashvish yoki depressiya keltirib chiqarishi mumkin. Hamshira bemorga psixologik qo'llab-quvvatlash ko'rsatish, stressni kamaytirish usullarini

o'rgatish va umumiy ruhiy holatni yaxshilashda yordam beradi. Bemorlarni kasallikni qabul qilishga, unga qarshi kurashishga va salomatlikni saqlashga motivatsiya qilish hamshiraning muhim vazifasidir.

Shuningdek, endokrin kasalliklarida bemorlarni diqqat bilan va doimiy ravishda kuzatish zarur. Bu holatda hamshira monitoringini yaxshi tashkil etish, simptomlarning o'zgarishini tezda aniqlash va davolash rejasini o'zgartirishga yordam beradi. Endokrin tizimi kasalliklarida bemorning holati tezda o'zgarishi mumkin, shuning uchun hamshiraning ilgari surilgan nazoratlari bemorning salomatligini ta'minlashda bevosita ta'sir ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shodiev, A. (2022). Endokrin tizimi kasalliklarida hamshira parvarishi: nazariya va amaliyot. Tibbiyot jurnali, 34(5), 78-85.
2. Tursunov, M., & Mahmudov, A. (2021). Endokrin kasalliklar va ularni boshqarishda hamshiraning roli. O'zbekiston tibbiyoti, 29(3), 122-127.
3. Karimov, R. (2023). Endokrin tizimi kasalliklarida diagnostika va davolash yondoshuvlari. Sog'liqni saqlashni rivojlantirish jurnali, 16(2), 88-92.